

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

05 липня 2019 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 35

*Щодо виконання рішень з'їздів суддів
України з питань визначення потреб
кадрового забезпечення судів*

Відповідно до пунктів 1, 3 частини четвертої статті 126 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» до завдань суддівського самоврядування належить вирішення питань щодо забезпечення організаційної єдності функціонування органів судової влади; участь у визначенні потреб кадрового забезпечення судів та контроль за додержанням установлених нормативів такого забезпечення.

До Ради суддів України надійшли звернення від місцевих судів України щодо недостатньої кількості суддів, визначеної Державною судовою адміністрацією України на 2019 рік. Також до Ради суддів України надійшли пропозиції від членів постійно діючої міжрегіональної робочої групи Ради суддів України з питань суддівського самоврядування щодо організації заходів із врегулювання питань по визначенню потреб кадрового забезпечення судів.

Судді у листах зазначають, що Державною судовою адміністрацією України здійснено розрахунок граничної чисельності суддів без погодження такої чисельності із судами (органами суддівського самоврядування), а також без урахування категорій та складності справ, поточного навантаження на одного суддю конкретного суду та з використанням методики визначення граничної чисельності суддів у судах, в якій за основу взято показники 2015 року.

За ініціативою Ради суддів України, Державної судової адміністрації України та на виконання рішень XV чергового з'їзду суддів України від 7 березня 2018 року (підп. 4.4, 4.6 п. 4), XVI позачергового з'їзду суддів України від 19-20 грудня 2018 року (пп 11, 12) наразі проводяться дослідження щодо вимірювання навантаження на суддів всіх рівнів та юрисдикцій з урахуванням внесених до процесуального законодавства змін. Станом на травень 2019 року зазначене дослідження не завершено.

Водночас, як засвідчують доповіді Голови Ради суддів України О.Ткачука на засіданнях Ради з питань судової реформи та Пленумі Верховного Суду, питання укомплектованості місцевих та апеляційних судів суддівськими кадрами є найважливішою і найгострішою проблемою судової влади на даному етапі судової реформи.

Так, на даний час, за різними оцінками в Україні для нормальної роботи судової системи не вистачає близько 2 тисяч суддів. При цьому, станом на початок 2019 року, за штатної чисельності у 7200 суддів, кваліфікаційне оцінювання успішно пройшов лише 2151 діючий суддя. На 1 квітня 2019 року із 5285 суддів лише 4128 мали повноваження на здійснення правосуддя. Тобто у більш як тисячі суддів повноваження закінчилися і вони з різних причин, після закінчення п'ятирічного строку повноважень не призначені безстроково. У двох десятках судів суддів взагалі немає, ще у кількох десятках судів працює лише один суддя.

Наразі постала загроза припинення роботи судів у зв'язку з відсутністю суддів, які мають право здійснювати правосуддя, оскільки у тисячі суддів сплинув п'ятирічний строк перебування на посаді судді і до цього часу питання щодо подальшої роботи цих суддів не вирішено.

За змістом спільної заяви щодо ситуації в судовій системі голів Верховного Суду, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Ради суддів України, Державної судової адміністрації України, ректора Національної школи суддів України кваліфікаційне оцінювання пройшли 2701 суддя, триває кваліфікаційне оцінювання щодо 2 586 суддів.

Водночас за цей період понад дві тисячі суддів були звільнені з посад, що суттєво вплинуло на укомплектованість судів та здатність у розумні строки забезпечувати неупереджений і справедливий розгляд справ. Сьогодні в країні 14 судів не здійснюють правосуддя у зв'язку з відсутністю суддів або повноважень у суддів, у 154 судах кількість суддів, що здійснюють правосуддя, становить менше 60 відсотків від штатної чисельності. Внаслідок цього порушується право громадян на забезпечення державою доступу до правосуддя. Залишається невирішеною проблема суттєвої різниці у винагороді суддів, які ще не пройшли кваліфікаційне оцінювання, у тому числі з незалежних від них причин.

Питанням функціонування судової влади в Україні в умовах недостатнього кадрового забезпечення, у тому числі внаслідок процедур ліквідації та реорганізації судів, присвячені й останні рішення найвищого органу суддівського самоврядування – з'їзду суддів України.

Рішенням XVI позачергового з'їзду суддів України від 19-20 грудня 2018 року визнано такими, що потребують невідкладного вирішення питання щодо забезпечення гарантій незалежності суддів, які відображені у рішеннях XIV позачергового з'їзду суддів України від 15 березня та 13 листопада 2017 року, рішенні XV чергового з'їзду суддів України від 7 березня 2018 року, також інших заходів, які забезпечують здійснення правосуддя, зокрема, врегулювання штатної чисельності суддів та навантаження.

Рішенням XV чергового з'їзду суддів України від 7 березня 2018 року, в розрізі питань врегулювання штатної чисельності суддів:

- звернуто увагу Державної судової адміністрації України, Вищої ради правосуддя на неприпустимість зменшення фактичної кількості суддів, що працюють у судах які ліквідуються/реорганізуються, на матеріально-технічній базі яких створено окружні суди;

- вирішено звернутися до Вищої ради правосуддя, Державної судової адміністрації України із пропозицією розробити та затвердити Порядок підготовки, розгляду та погодження матеріалів щодо визначення кількості суддів у судах України.

Відповідно до пункту 1.6. Європейської хартії про статус суддів, *на державу покладається обов'язок забезпечувати суддів всіма засобами*, необхідними для належного виконання їхніх завдань, і зокрема, для розгляду справ в межах розумного періоду часу.

Крім того, відповідно до Рекомендацій щодо ефективного впровадження Основних принципів щодо незалежності судових органів (прийняті резолюцією Економічної та соціальної Ради ООН 1989/60 та схвалені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 44/162 від 15 грудня 1989 року) впроваджуючи принципи: кожна держава-член повинна *надавати відповідні засоби*, які давали б змогу судовим органам належним чином виконувати свої функції; термін повноважень суддів, їх незалежність, безпека, відповідна винагорода, *умови служби*, пенсії і вік виходу на пенсію повинні належним чином гарантуватися законом) Основних принципів, держава має звернути особливу увагу на необхідність надання певних ресурсів, потрібних для функціонування судової системи, враховуючи *призначення достатньої для рівня навантаженості справами кількості суддів*, забезпечення судів необхідним персоналом та обладнанням та надання суддям гідного рівня особистої безпеки, пенсійного забезпечення та заробітної плати.

Згідно із частиною шостою статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» кількість суддів у суді визначає Держава судова адміністрація за погодженням із Вищою радою правосуддя з урахуванням судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів.

Рішеннями Вищої ради правосуддя від 18 квітня 2019 року №№ 1200/0/15-19 і 1201/0/15-19 погоджені на 2019 рік тимчасова кількість суддів в апеляційних судах, утворених в апеляційних округах, та тимчасова кількість суддів в окружних судах. Водночас у цих рішеннях зазначено про відсутність узгодженої позиції між Державною судовою адміністрацією України та судами щодо кількості суддів у відповідних судах, оскільки зі звернень судів вбачається, що ДСА України здійснила розрахунок чисельності суддів без урахування категорій та складності справ, поточного навантаження на одного суддю та з використанням методики визначення граничної чисельності суддів у судах, в якій за основу взято показники 2015 року. Зазначеними рішеннями також було зобов'язано ДСА України опрацювати пропозиції апеляційних і місцевих судів та в місячний термін надати Вищій раді правосуддя для погодження визначену з урахуванням цих пропозицій кількість суддів у відповідних судах. Рішенням Вищої ради правосуддя від 16 травня 2019 року утворено робочу групу для опрацювання питань щодо кількості суддів у судах.

Загалом зазначеними рішеннями Вищої ради правосуддя погоджено наступну кількість суддів:

- в апеляційних загальних судах – 964;
- в апеляційних господарських судах – 218;

- в апеляційних адміністративних судах – 257;
  - у місцевих загальних судах – 3 721 (з них - 305 м. Київ);
  - у місцевих господарських судах – 549;
  - у місцевих адміністративних судах – 633;
- разом у місцевих окружних судах – 4 903.

Наказами Державної судової адміністрації України від 25 квітня 2019 року №№417, 418, 419, 420 затверджено раніше погоджену Вищою радою правосуддя граничну кількість суддів у зазначених судах.

Водночас, станом на 2017-2018 роки Державною судовою адміністрацією України своїми наказами від 8 серпня 2017 року №№ 841, 842 та 843 визначала, згідно з діючою на той час мережею судів, наступний кількісний склад суддів у судах:

- в апеляційних загальних судах – 1199;
- в апеляційних господарських судах – 225;
- в апеляційних адміністративних судах – 265;
- у місцевих загальних судах – 4 339 (з них - 317 м. Київ);
- у місцевих господарських судах – 619;
- в окружних адміністративних судах – 588.

Отже, на підставі тих самих методик вимірювання навантаження на суддю, що діяли станом на 2017 рік, а також за урахуванням кількості справ, що надходили в суди та прогнозованої кількості надходжень справ у 2019 році Державною судовою адміністрацією України фактично *скорочено* наступну кількість штатних суддівських посад:

- в апеляційних загальних судах – **235**;
- в апеляційних господарських судах – 7;
- в апеляційних адміністративних судах – 8;
- у місцевих загальних судах – **618** (з них - 12 м. Київ);
- у місцевих господарських судах – **70**.

В окружних адміністративних судах на 2019 рік додано 45 штатних суддівських посад. Разом, за виключенням адміністративних судів, у місцевих окружних судах фактично *скорочено 688 штатних суддівських посад*.

Листом голови ДСА України З.Холоднюка від 29 травня 2019 року №8-14317/19 апеляційні та місцеві суди повідомлено, що ДСА України спільно з РСУ за підтримки Програми USAID «Нове правосуддя» проводить дослідження щодо визначення нормативів часу розгляду та коефіцієнтів складності справ з урахуванням внесених змін до процесуального законодавства. З урахуванням погодженої рішенням ВРП кількості суддів, у новоутворених окружних та апеляційних судах кількість вакансій становитиме 1133 посад суддів. Головою ДСА України повідомляється, що після укомплектування вакантних посад та затвердження нових нормативів ДСА України запропонувала перерахувати граничну чисельність суддів і подати пропозиції до ВРП; до запровадження нових нормативів ДСА України запропонувала залишити без змін кількість суддів, погоджену ВРП та затверджену наказами ДСА України.

Згідно з розрахунком граничної чисельності суддів для новостворюваних місцевих судів на 2019 рік, що надіслана ДСА України судам у квітні 2019 року, вбачається наступна кількість вакансій в окружних судах:

- у місцевих загальних судах – 602;
- у місцевих адміністративних судах – 95;
- у місцевих господарських судах – 29;
- всього у місцевих окружних судах – 726.

Відповідно кількість вакансій у новоутворених апеляційних судах апеляційних округів складає – 407.

Водночас, ВККСУ у процесі добору суддів, що відбувається протягом 2017-2019 років сформовано рейтинги кандидатів на посаду суддів та резерв, згідно якому перебувають кандидати на заміщення вакантних посад суддів:

- місцевого загального суду – 656;
- місцевого господарського суду – 272;
- місцевого адміністративного суду – 328.

Крім того, 24 травня 2019 року Національна школа суддів України завершила підготовку 371 кандидата на посаду суддів. ВККСУ 7 червня 2019 року ухвалено рішення про оголошення складення впродовж липня–серпня 2019 року кваліфікаційного іспиту в межах процедури добору кандидатів на посаду судді місцевого суду, оголошеного 03 квітня 2017 року.

Отже, кількість підготовлених ВККСУ та НШСУ кандидатів на посаду судді як вже зарахованих до резерву на заміщення вакантних посад в окружних місцевих судах, так і кількість прогнозованого поповнення цього резерву внаслідок складання кваліфікаційного іспиту 371 кандидатом на посаду судді, вказує на те, що національними державними органами за рахунок державного бюджету України підготовлено більше кандидатів на посаду судді ніж є вакансій у судах, що затверджено наказами ДСА України.

Разом із тим, відповідно до частини восьмої статті 79 Закону України «Про судоустрій і статусу суддів» Вища кваліфікаційна комісія суддів України проводить конкурс на зайняття вакантних посад суддів місцевого суду на основі рейтингу кандидатів на посаду судді та суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду, за результатами кваліфікаційних іспитів, складених у межах процедури добору суддів чи в межах процедури кваліфікаційного оцінювання відповідно.

Однак, протягом 2016-2019 років ВККСУ не проводилось конкурсних процедур суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду за положеннями статті 79 Закону, як і не проводилось Комісією конкурсних процедур заміщення вакантних посад суддів апеляційних судів. Не проводились подібні процедури конкурсних переведень діючих суддів і протягом 2015 року.

Отже, слід констатувати, що професійні права діючих суддів у частині забезпечення їх прав на переведення до інших місцевих судів на постійній основі фактично не реалізовувались протягом 2015-2019 років.

Ураховуючи наведене, за умови скорочення у окружних судах 688 штатних посад згідно кількості суддів в окружних судах, що затверджена наказами ДСА України на 2019 рік прогнозовано не забезпечить суттєвих і негайних зрушень щодо вирішення комплексу кадрових проблем. Зокрема, забезпечення прав на участь у конкурсах на заміщення вакантних посад як кандидатів на посаду суддів, так і суддів, які виявляють наміри бути переведеними до іншого місцевого суду.

При цьому, якщо інформація про кількість кандидатів на посаду судді, які перебувають у резерві та які прогнозовано його поповнять вже відома, то інформація про кількість суддів, які виявляють наміри бути переведеними до іншого місцевого суду потребує уточнення Вищою кваліфікаційною комісією України шляхом реєстрації відповідних намірів суддів. Додатково слід уточнити інформацію щодо намірів участі суддів місцевих судів у конкурсах на посаду судді відповідного апеляційного суду, адже за умови оголошення конкурсів до цих судів прогнозовано саме судді місцевих судів будуть складати основу при заміщенні відповідних посад, що у свою чергу негативно вплине на кадрове забезпечення окружних судів.

За таких обставин доцільно рекомендувати Вищій кваліфікаційній комісії України виходити не менше ніж з 50 % вакантних посад із загальної кількості таких посад у новоутворених місцевих судах, при визначенні кількості вакантних посад у новоутворених місцевих судах, що будуть оголошені окремо для участі у конкурсах суддів, які виявили наміри бути переведеними до іншого місцевого суду.

20 червня 2019 року Вища рада правосуддя ухвалила звернення до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо невідкладного оголошення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів у діючих місцевих загальних судах.

Вищою кваліфікаційною комісією суддів України 02 липня 2019 року оголошено конкурс на зайняття 505 вакантних посад суддів у місцевих загальних судах. За умовами конкурсу участь у ньому можуть взяти особи, які на день подання документів перебувають у резерві на заміщення вакантних посад суддів місцевих загальних судів.

Водночас для діючих суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду, конкурс на зайняття вакантних посад суддів місцевого суду не проводиться.

Багато суддів протягом тривалого часу працюють не за місцем проживання їхньої родини, орендують за власний кошт житло та несуть витрати на дорогу до місця роботи. Їх інтереси повинні бути враховані під час конкурсу.

Оголошення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів місцевого суду лише для кандидатів на посаду судді без надання такої можливості суддям, які протягом тривалого часу сумлінно виконують свої повноваження, є несправедливим і порушує право суддів на переведення.

Враховуючи вищевикладене, невідкладного вирішення питання щодо забезпечення гарантій незалежності суддів та виконання рішень з'їздів суддів України потребують розробки та організації виконання низки наступних заходів.

Заслухавши та обговоривши інформацію членів Ради суддів України Жука А.В., Мовчана Д.В., керуючись статтею 126, частиною восьмою статті 133 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положенням про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (з подальшими змінами), Рада суддів України, –

в и р і ш и л а :

1. Звернутися до Вищої ради правосуддя з метою належного кадрового забезпечення судів України, недопущення кадрового колапсу та заповнення судів новими суддівськими кадрами, переглянути питання погодження кількості посад суддів у апеляційних судах, в окружних судах, місцевих загальних судах України з урахуванням пропозицій апеляційних судів, органів суддівського самоврядування та Державної судової адміністрації України.

2. Звернутися до Вищої ради правосуддя, Державної судової адміністрації України із пропозицією розробити та затвердити Порядок підготовки, розгляду та погодження матеріалів щодо визначення кількості суддів у судах України із обов'язковим залученням органів суддівського самоврядування

3. Звернути увагу Державної судової адміністрації України щодо необхідності дотримання положень пункту 3 частини четвертої статті 126 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до яких участь у визначенні потреб кадрового забезпечення судів та контроль за додержанням установлених нормативів такого забезпечення належить до завдань суддівського самоврядування.

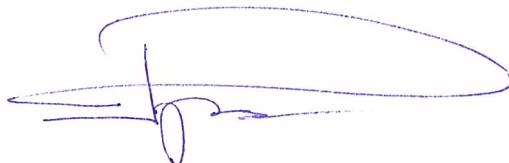
4. З метою захисту професійних прав суддів, належного планування роботи органів суддівського врядування по розв'язанню комплексу кадрових проблем у судовій владі, звернутися до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, вирішуючи питання про оголошення конкурсів на заміщення вакантних посад у місцевих та апеляційних судах, провести реєстрацію намірів щодо участі у конкурсах суддів, які виявляють наміри бути переведеними до іншого місцевого суду (частина восьма статті 79 Закону України «Про судоустрій і статус суддів») та щодо участі суддів місцевих судів у конкурсах на посаду судді відповідного апеляційного суду.

5. Рекомендувати Вищій кваліфікаційній комісії суддів України на підставі отриманих даних про наміри визначити питому вагу вакантних посад у новоутворених місцевих судах, що будуть оголошені Комісією для заміщення судьями, які виявили наміри бути переведеними до іншого місцевого суду – окремо, та вакантних посад у цих судах, що будуть оголошені Комісією для заміщення кандидатами на посаду суддів, що перебувають у резерві – окремо.

6. При визначенні кількості вакантних посад у новоутворених місцевих судах, що будуть оголошені окремо для участі у конкурсах суддів, які виявили наміри бути переведеними до іншого місцевого суду, рекомендувати Вищій кваліфікаційній комісії суддів України виходити не менше ніж з 50 % вакантних посад із загальної кількості таких посад у місцевих судах.

7. Звернути увагу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України на необхідність забезпечення прав суддів, які виявили намір бути переведеними до іншого місцевого суду, під час проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів місцевого суду.

**Заступник Голови
Ради суддів України**

В.О. Бутенко